

”Hvad er samtidsfilosofi?” Anmeldelse af Giorgio Agamben HVAD ER ET DISPOSITIV?
– OG TO ANDRE ESSAYS af Cille Varslev på litteraturnu.dk:

Oversættelsen af tre korte tekster giver et glimrende indblik i den populære italienske tænker Giorgio Agambens metode og inspirationskilderne for hans undersøgelse af det politiske.

Citat

Idet jeg generaliserer den allerede meget omfattende klasse af foucaultianske dispositiver yderligere, vil jeg bogstavelig talt kalde en hvilken som helst ting dispositiv, der på en eller anden måde måtte have evnen til at indfange, orientere, bestemme, opfange, forme, kontrollere de levende væseners handlinger, adfærd, meninger og diskurser. Altså ikke alene fængslerne, psykiatriske hospitaler, Panoptikon'et, skolerne, bekendelsen, fabrikkerne, disciplinerne, de juridiske forholdsregler etc., hvis forbindelse til magten i en hvis forstand er selvindlysende, men også pennen, skriften, litteraturen, filosofien, landbruget, cigaretten, skibsfarten, computeren og mobiltelefonerne; og hvorfor ikke sproget selv, der måske er det ældste dispositiv, i hvilket et primat for tusindvis af år siden var letsindig nok til at lade sig indfange af - formodentlig uden at være klar over de konsekvenser, han dermed gik i møde.

HVAD ER ET DISPOSITIV? – OG TO ANDRE ESSAYS består af tre tekster fra de seneste 5 år og kan betegnes som ægte samtidsfilosofi. I det første og mest centrale essay, *Hvad er et dispositiv?*, udvikler Agamben gennem en læsning af den franske filosof Michel Foucault et opdateret begreb om ”dispositiver”, forstået som det netværk af magtkonkretiseringer (fx institutioner, regler, diskurser og love), der styrer, regulerer og regerer menneskets liv.

I det næste essay *Hvad er det samtidige?* gør Agamben sig overvejelser over betingelserne for dét at bedrive samtidsfilosofi. Her drøftes spørgsmål som, hvorfor historiens skarpeste kritikere – fx Nietzsche – af deres egen tid er blevet opfattet som anakronistiske. Endelig undersøger det sidste essay *Vennen* venskabets ontologi, som er relevant i forhold til Agambens projekt, da han opfatter venskabet som selve grundlaget for det politiske.

Især fra de to første essays lærer man noget om Agambens metode og filosofiske forgængere. I *Hvad er et dispositiv?* anvendes den genealogiske metode (dvs. undersøgelsen af et begrebs herkomst), som Agamben overtager fra Nietzsche og Foucault. Agamben skaber nemlig sit dispositiv-begreb dels ved at læse Foucaults tekster og dels ved at lede i kulturhistorien. Her viser det sig, at dispositivet har rødder i teologien.

Ved at konferere Lars Östmans oplysende efterskrift, bliver det klart, at dette punkt i undersøgelsen er afgørende. Agamben er interesseret i de punkter, hvor et begreb forskydes fra én sfære til en anden – fx fra en teologisk til en økonomisk. For det er netop ved historisk eller genealogisk at opspore en ny sammenhæng mellem tilsyneladende urelaterede fænomener, at Agamben funderer sin kritik af samtidens politiske forhold.

Dispositiv-essayet munder ud i en bidsk samfunds-, teknik- og kulturkritik af både højre- og venstrefløjen, mobiltelefonien samt det overvågningssamfund, der gør enhver til ’en virtuel terrorist’. Selvom Agambens radikale pointe er, at det er det politiske som sådan, der halter (af grunde, der må graves frem af den vestlige kulturhistorie), og selvom det er forfriskende med en samtidskritik, der i den grad er up to date, virker det alligevel konservativt at kritisere et fænomen som mobiltelefonen. Jovist, den regerer vores liv på en til tider uhensigtsmæssig måde, men man kommer uafsladeligt til at tænke på Theodor W. Adornos angreb på jazzmusikken i 1930’erne.

Måske er det denne anklage mod samtidskritikerens anakronisme, Agamben forsøger at imødegå i *Hvad er det samtidige?*

HVAD ER ET DISPOSITIV? – OG TO ANDRE ESSAYS byder på et indblik i en aktuel samtidsfilosofi, og Östmans efterskrift placerer hjælpsomt de korte tekster i det større perspektiv af Agambens tænkning. Trods bogens spinkle volumen og høje sværhedsgrad, vil jeg påstå, at den i kraft af sin tydeliggørelse af Agambens metode og inspirationskilder med held kan bruges som introduktion til resten af forfatterskabet.

Lagt online 17-09 2010